

Warszawa, 22 października 2020 roku

ZSS.422.12.2020.KK

**Pani
Marlena Małąg
Minister Rodziny i Polityki Społecznej**

Szanowna Pani Minister,

do Biura Rzecznika Praw Dziecka wpływają zgłoszenia rodziców i opiekunów dzieci z niepełnosprawnością, którzy w związku z otrzymaniem orzeczenia o niepełnosprawności małoletnich dzieci bez wskazań do pkt 7 orzeczenia (tj.: *wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji*) - wnieśli odwołanie do sądu, jednakże w trakcie długotrwałej procedury odwoławczej pozbawieni są pomocy finansowej ze strony państwa.

Postępowanie w sprawie przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego przebiega dwuetapowo w odrębnych postępowaniach - pierwszym, prowadzonym na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹, oraz drugim, prowadzonym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych².

Procedura odwoławcza spowodowana niekorzystnym orzeczeniem wydanym na poziomie Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności powoduje odsunięcie w czasie możliwości uruchomienia postępowania właściwego, dla którego wymagane jest okazanie odpowiedniego orzeczenia o niepełnosprawności.

Na przykładzie zgłaszanych do Rzecznika Praw Dziecka spraw związanych z postępowaniami sądowymi w przedmiocie orzekania o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności aktualnymi problemami pozostają długie terminy oczekiwania na badanie u biegłych sądowych, jak też długi czas oczekiwania na samą opinię sądową (biegli często występują o wyrażenie zgody na przedłużenie czasu do sporządzenia opinii w związku z dużą

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.

liczbą spraw). Problematyka ta została już przez mnie poruszona i omówiona szeroko w wystąpieniu generalnym do Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 sierpnia 2020 r.³

Czas prowadzenia takich postępowań ulega znacznemu przedłużeniu. Ponadto nawet w sytuacji, gdy w pierwszej instancji sąd wyda wyrok korzystny dla małoletniego (np. zmieni orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności poprzez uznanie, że małoletni wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji) nadal istnieje możliwość wniesienia apelacji przez Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Do czasu uprawomocnienia się wyroku sytuacja prawna małoletnich nie jest definitywnie ukształtowana i opiekunowie w dalszym ciągu nie mogą uzyskać świadczeń. Ewentualne postępowanie apelacyjne powoduje zaś wydłużenie całej procedury o kolejny średnio półroczny okres.

Ustawodawca co prawda w art. 24 ust. 2a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych wprowadził mechanizm dochodzenia uprawnień do świadczenia pielęgnacyjnego z mocą wsteczną po wydaniu orzeczenia o niepełnosprawności, jednakże nie zmienia to sytuacji, w której opiekunowie dzieci nie mogą podjąć pracy z uwagi na opiekę nad nimi, pozostając jednocześnie bez jakiegokolwiek wsparcia finansowego ze strony państwa.

Na mocy Konwencji o Prawach Dziecka⁴ przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. *we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka* (art. 3 ust. 1). *W celu zagwarantowania i popierania praw zawartych w niniejszej Konwencji Państwa-Strony będą okazywały odpowiednią pomoc rodzicom oraz opiekunom prawnym w wykonywaniu przez nich obowiązków związanych z wychowywaniem dzieci oraz zapewnią rozwój instytucji, zakładów i usług w zakresie opieki nad dziećmi* (art. 18 ust. 2). *Państwa-Strony uznają prawo dziecka niepełnosprawnego do szczególnej troski i będą sprzyjały oraz zapewniały, stosownie do dostępnych środków, rozszerzanie pomocy udzielanej uprawnionym do niej dzieciom oraz osobom*

³ ZSS.422.1.2020.AG

⁴ Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).

odpowiedzialnym za opiekę nad nimi. Pomoc taka będzie udzielana na wniosek tych osób i będzie stosowna do warunków dziecka oraz sytuacji rodziców lub innych osób, które się nim opiekują (art. 23 ust. 2).

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej na władzy publicznej spoczywa obowiązek ochrony praw dziecka (art. 72). Konstytucja jest gwarantem zapewnienia *szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom w ciąży, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku* (art. 68 ust. 3). Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma uwzględnić dobro rodziny, a zwłaszcza tej, która jest w trudnej sytuacji społecznej i materialnej (art. 71).

W wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2014 r. sygn. akt P 33/13 Trybunał wskazał, że *rodzina, której członek został dotknięty niepełnosprawnością i wymaga opieki ze strony innego członka rodziny, zmuszonego z tego powodu do rezygnacji z zatrudnienia, potrzebuje szczególnej pomocy ze strony państwa.*

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 141), zwracam się do Pani Minister z prośbą o analizę problemu oraz podjęcie działań mających na celu wprowadzenie rozwiązań zabezpieczających egzystencję rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami.

Z poważaniem

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak